

Az érldligeti *Kutyavár* romja és az érldligeti vízmű közelében vannak a turisták által ismert Kaptárkövek. Ezek néhány dm-nyi mesterséges bevésésekkel, fülkékkel ellátott lajtmészkö sziklák, egyes vélemények szerint történelemelőtti urna temetkezés, vagy méhészkedés nyomai. A Kaptárkövek völgyében feljebb, a völgy bal (K-i) oldalán sziklahasadék nyílik. A szikla hasadék Diósd község határában (Érd és Diósd határa közelében) van, a Szidónia-hegy oldalában, a magassági ponttól kb. 250 m-re D-re, az érldligeti vízműtől kb. 425 m-re É-ÉK-re. Magassága kb. 175 m A. t. sz. f., kb. 20 m a völgy talpa fölött.

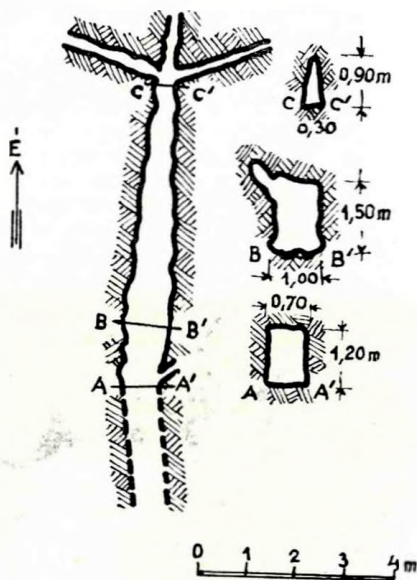
A sziklahasadék anyaköze tortonai korú lajtmészkö, melynek felszínén a mállás lyukacsos-tarajos, szeszélyes formákat mart ki. A hasadék a környezeténél ellenállóbb, abból kiemelkedő kőzetpadban alakult ki. 2,40 m-es, mesterségesen módosított, a sziklába bemélyedő előtérből nyílik az 5° irányú, 6 m hosszan járható üreg. Végén három, járhatatlanul szűk hasadékká ágazik szét. Mesterségesen téglalap-alakúra formált bejárata 1,20 m magas és 0,70 m széles. A hasadékon magán is észlelhetők az átalakítás nyomai. Eredeti formákat mutat a Ny-i oldalfal és a végső szétágazás környéke. Az utóbbiak erősen korrodáltak és számos karvastagságú, felfelé irányuló, kanyargós kis kürtő indul ki innen.

A sziklahasadék kőzetrés (kistektonikai elem) mentén alakult ki. Megítélésünk szerint a Kaptárköi-sziklahasadék felszíni fizikai (kifagyás) és kémiai (oldódás) mállás által módosított, bejárati részénél mesterségesen átalakított tektonikus hasadékbárlang. A hasadék menzetenén levő kis kürtők a lajtmészkö vegyi mállásának jellemző formái, hasonlóak a közeli

KAPTÁRKÖI-SZIKLAHASADÉK

sziklákön a felszínen is megfigyelhetők, főleg kőzetrészek mentén. Pár m-re a sziklahasadéktól egy közel párhuzamos, 335° irányba húzódó, szűk, alacsony, a járhatóság határán már alul lévő folyosó nyílik. Ez, eredetét tekintve, kőzetrés menti felszíni oldással kialakult üreg.

A párszáz m-re levő hövizű források (Érdligeti Vízmű) a Szidónia-hegy mészkötömegeből nyerik

vízüket. Felmerül a kérdés, nem lehetett-e a Kaptárköi-sziklahasadék eredetileg a Vízmű-források forrásbárlangja? Erre azonban bizonyítékunk nincs.

A Kaptárköi-sziklahasadékra *Polgár Dezső*, az Érdi Vízműtársulat egyik vezetője hívta fel figyelmemet.

Ozoray György

A GELLÉRTHEGYI-BARLANG FŐVÁROSUNK NÉVADÓJA?

Dr. Kadic Ottokár már régebben azt a véleményét fejezte ki, hogy a Gellérthegyi-bárlangról, mint fővárosunk első emberi településéről származtatható a Pest név. Ez a szláv eredetű szó bárlangot és kemencét is jelent. Erre utal a Búdöspeszt, az erdélyi Pestre, a gerecsei és hükki — bárlangot rejtő — *Peskő* neve is. *Kadic* szerint a Gellérthegyet régebben Pest-hegynék neveztek és később

terjedt út fővárosunk duna-balparti részére is ez az elnevezés.

A jobbparti részt, Budát az idetelepült németek *Ofennek* neveztek, amit általában mészegető-kemencéktől származtatnak nyelvészeink. Figyelembe veendő azonban, hogy a német népi nyelvhasználat *Ofen* alatt nemcsak kemencét, hanem bárlangot is ért, amit a számos ofenvégződésű vagy kezdetű bárlangnév bizonyít.

Ilyenek többek között az ausztriai *Frauenofen*, *Gamsöfen*, *Gaisöfen*, *Gipsofen*, *Lamprechtsofen*, *Nixöfen*, *Ofenauerloch*, *Ofenloch*, *Salzöfen*, *Sulzenöfen* stb.

Könnyen lehetséges, hogy Buda német neve is a Gellérthegyi-bárlangtól származtatható és így a szláv eredetű Pest név német megfelelője.

Dr. Kessler H.